

De uitkeringsgerechtigden - hun moeilijkheden en hun strijd.

In het nul-nummer van Solidariteit van maart 1983 schreef ik dat de strijd voor de belangen van de uitkeringsgerechtigden door de bij de FNV aangesloten bonden (over de andere bonden behoeft ik helemaal niet te spreken) onvoldoende was. Nu, bijna een jaar later, mag de vraag gesteld worden of hierin een belangrijke verandering gekomen is.

DE STAND VAN ZAKEN

De ouderen, de gepensioneerden, beleggen van tijd tot tijd in de Adviescommissie Ouderen (ACO) samenkomsten, waarin het hoofd gebogen wordt over allerlei wetten en voorschriften; ook de scholing krijgt de nodige aandacht. Hoewel dit op zichzelf natuurlijk belangrijk genoeg is, is het toch nog iets geheel anders dan aktievoren.

De WAO-ers vormen nog de meest gewaardeerde groep; voortgekomen uit de katholieke vakbeweging en financieel gesteund door baten uit het katholieke fonds 'Herwonnen Levenskracht', kon deze groep zich vanaf den beginne beter manifesteren. Behalve met scholing, hield men zich ook bezig met het beleggen van protest- of praatvergaderingen, het schrijven van protestbrieven en het voeren van handtekeningenakties. Dat wil zeggen, enkele groepen. Er waren ook groepen die zich hoofdzakelijk bezighielden met ontspanning en gezelligheidsreizen. Het fonds voorzag hierbij in de financiën.

De derde categorie, de werklozen, staat nog steeds in het verdomboekje. Bestaan ervoor de ouderen en de WAO-ers tenminste nog landelijke FNV-adviescommissies, wat de werklozen betreft kan men gerust zeggen dat ze aan hun lot worden overgelaten. Gebeurt er dan in het geheel niets? O ja, wel iets. Men denke slechts aan de demonstratie van 11 juni van het vorige jaar; daar heeft de FNV samengewerkt met het Landelijk WAO-beraad en de Anib. Hetzelfde geldt voor de akties van 14-18 november jl. Doch nauwelijks waren de ambtenarenakties achter de rug of er hing weer een stilzwijgen over de uitkeringsgerechtig-

den; bij napraten over de akties werden alleen de ambtenaren nog maar genoemd, de uitkeringsgerechtigden werden doodgezwegen. Dat dit bij menige uitkeringsgerechtigde een bittere nasmaak heeft nagelaten zal een ieder wel duidelijk zijn, temeer daar zowel vakbondsleden als 'onorganiseerden' aan de voorbereiding zowel als aan de akties hebben deelgenomen. Vele WAO-ers hebben zich daartoe grote lichamelijke opofferingen getroost.

Zo was tot dusverre de situatie; de uitkeringsgerechtigden worden hoofdzakelijk als kontribuanten en bij akties als wisselgeld erkend. De vraag die zich hierbij voordoet is: Hoe komt het dat een derde tot een vierde van het bondsbestand er tot dusverre niet in geslaagd is, een navenante macht te vormen?

DE ACHTERGRONDEN

Daartoe zijn mijns inziens vele factoren naar voren te brengen, die teruggebracht kunnen worden tot twee hoofdpunten. Ten eerste de houding van de bondsbestuurders en hun onmacht om met het fenomeen uitkeringsgerechtigde om te gaan en ten tweede de houding van de uitkeringsgerechtigden zelf, die volharden in het aksepteren van hun verdeeldheid. Wat de *bondsbestuurders* betreft, het volgende. In de tijd van de hoogconjunctuur was het voor de bezoldigde bestuurder niet zo moeilijk om 'sukses' te boeken. Als de winsten in de bedrijven weer waren gestegen en de produktiviteit was toegenomen, kon men vrij gemakkelijk een loonsverhoging in de wacht slepen, hoewel men daarbij, volgens eigen bewering, altijd 'als een leeuw gevochten' en

ook altijd 'het onderste uit de kan gehaald' had. Dat de verbetering meestal bij de produktiviteitsstijging achterbleef mocht de pet niet kreuken. Dit gemak om suksessen te behalen verhinderde de bondsbestuurder om de maatschappelijke, in het bijzonder de economische aspecten van het kapitalistische stelsel te onderkennen of te bestuderen. Met de ondernemers dachten onze korporatistisch ingestelde vakbondsbestuurders er niet aan dat één der eigenschappen van het kapitalisme is dat er zich van tijd tot tijd een crisis aandient, een crisis, die zich soms zeer ernstig kan verdiepen. Wie droomde de nachtmerrie van werkloosheid of afgeschatte WAO-ers? Doch, zulke en diepgaande crisis diende zich aan. Reeds lang van te voren had hij zijn schaduwen vooruit geworpen, doch onze vakbondsbestuurders bemerkten nog steeds niets. Totdat...

Totdat de tabellen der werkloosheidscijfers hoger werden en grotere groepen leden de vakbonden de rug toekeerden, waardoor ook de positie van de vakbondsbestuurders zelve in gevaar kwam. Goede raad was toen duur, want in het handboekje 'Hoe breng ik een CAO tot stand?' stond niets over kapitalistische crises, over werklozen of over bijstandsvrouwen en zulke zaken. Dit is één der oorzaken van de huidige onmacht der bestuurders.

Een tweede aspekt is het *gebrek aan gevoel* voor de moeilijkheden van de uitkeringsgerechtigden, van de jeugdige werklozen, van de bijstandmoeders, van het gevoel van de langdurig werkloze, van de WAO-er die weet dat hij voorgoed uitgerangeerd is, afgeschat kan worden, van de moeilijkheid van velen om de eindjes aan elkaar te knopen.

Het sterkste bewijs voor deze stelling levert niemand minder dan de voorzitter van de FNV, Wim Kok. In mei van het vorige jaar, reeds voordat de rege-

EIGEN ORGANISATIE UITKERINGSGERECHTIGDEN

Solidariteit

ring haar verslechtingen gespuid had, moest hij zo nodig rondbazuinen dat de minima dienden in te leveren. Een handreiking aan deze regering in plaats van een terugwijzing! Op 25 november, de dag dat het FNV-urgentieprogramma alom in den lande door de ledenvergaderingen werd afgewezen, herhaalde hij zijn standpunt door tegenover de NRC te verklaren dat de minima 2% dienden in te leveren. Het is dus duidelijk dat er weinig ambitie bij de FNV-top bestaat om actie te voeren voor de belangen van de uitkeringsgerechtigden, indien men op het standpunt staat dat ze dienen in te leveren.

DE VERDEELDHEID BINNEN DE BONDEN

AOW-ers, WAO-ers, WW-ers enzo voort. Zeker, ieder van hen heeft zijn of haar specifieke belangen, maar allen hebben een gemeenschappelijk belang, afweer van de verslechtingen; allen hebben een gemeenschappelijke vijand, deze regering van rekenmeesters.

Deze verdeeldheid zet zich voort in de verschillende bonden. Dit wordt dan daarmede gemotiveerd dat men als AOW-er, WAO-er of als werkloze verbinding zou willen houden met het

eigen bedrijf of met de vakgenoten, die nog werken. Ziedaar een aantal oorzaken, dat er mijns inziens toe geleid heeft dat de vakbonden te weinig activiteiten en acties ten gunste van de uitkeringsgerechtigden ontwikkelen. Maar dit, en ook het gebrek aan strijdvastheid in het algemeen, heeft er tevens toe geleid dat het ledental terugloopt, de financiële draagkracht afneemt. Zo is men in een noodlottige spiraal terecht gekomen, die, indien de leden niet alert zijn, ertoe kan leiden dat de vakbonden zullen verworden tot eliteklubs van werkenden, die zich tenslotte slechts zullen kunnen manifesteren als verlengstuk van regering en ondernemers binnen de arbeidersbeweging, zoals nu reeds de Industriebond.

Aan de hand van vorenstaande gegevens zal een oplossing gezocht dienen te worden, waarbij de vakbeweging een belangrijker rol zal gaan spelen in de strijd der uitkeringsgerechtigde leden tegen de zich voortdurend ophopende verslechtingen.

EEN OPLOSSING ZOEKEN

Het moeilijkste vraagstuk daarbij is dat de bezoldigde bestuurders duidelijk gemaakt dient te worden dat zij

hun maatschappijvisie dienen te herzien en dat strijd voor verbeteringen of tegen verslechtingen, niet alleen in het belang is van de uitkeringsgerechtigden, maar ook in het belang van de werkenden, dus in zijn algemeenheid voor de bond als zodanig. Heeft niet de strijd der ambtenaren het ledental van de AbvaKabo doen stijgen? Wanneer men in dit verband de politiek van de Industriebond in ogenschouw neemt, slaat iemand de schrik om het hart, doch gelukkig zijn er tekenen die erop wijzen dat men lering uit het verleden heeft getrokken; ik denk hierbij aan de Dienstenbond FNV. Doch hierover later.

Wat de organisatorische kant van het vraagstuk betreft, het volgende. Zoals reeds gezegd, de uitkeringsgerechtigden vormen een derde tot een kwart van het ledental der bonden. Samen gevat een niet te onderschatten macht. En daarom gaat het nu juist, men zal hen moeten samenvatten tot één grote macht. Toen enkele jaren geleden binnen de FNV besprekingen plaats vonden of de uitkeringsgerechtigden binnen de eigen bond georganiseerd zouden blijven of een *aparte bond* zouden vormen, werd gekozen voor het eerste. Het zwaarwegende motief was daarbij dat we niet dienden te

EIGEN ORGANISATIE UITKERINGSGERECHTIGDEN

Solidariteit

vervreemden van het eigen bedrijf of vak. Laten we eens zien in hoeverre dat opgaat.

Allereerst de ouderen. Welke gepensioneerde voelt zich, nadat hij/zij een tijdje zijn/haar werkring verlaten heeft, nog langer aangetrokken tot de oude bedrijfstak? Het zullen er weinigen zijn. En hoe is het met de WAO-ers gesteld? Weinig anders, durf ik uit de praktijk te beweren. Weliswaar zijn er wetten en voorschriften dat de bedrijven een bepaald percentage in dienst moeten hebben, wel dient men gevervalueerd te worden. Doch ook hier is de praktijk dat, als men eenmaal buiten de poort staat, er weinig kans is er nog eens binnen te komen. Men maakt zich daarover dan ook geen illusies.

De werklozen dan? Hier ligt de situatie enigszins anders, doch voor de ouderen (40 à 45 jaar!) staat bij de meesten wel vast dat ook zij nooit meer aan de slag zullen komen. Ook deze maken zich daaromtrent nog weinig illusies. Met sommige jongeren zal het soms wat anders liggen.

Het moet dus mogelijk zijn een structuur te vinden, waarin alle uitkeringsgerechtigden hun plaats kunnen vinden in een hecht samenwerkingsverband binnen de FNV; men kan het een bond noemen of een andere naam geven, noodzakelijk is dat het van boven tot beneden een aparte, *op zichzelf staande organisatie* wordt. Het moet daarbij ook niet moeilijk zijn zijdelings met de

eigen vakbond in verbinding te blijven voor diegenen, die menen nog eens aan de slag te komen. Ik doel hiermee in het bijzonder op de jonge vrouwen en mannen.

Binnen de FNV zijn zonder twijfel bezoldigden te vinden die in staat zijn leiding te geven aan zulk een organisatie. De oplossing is dus: machtsvorming, dat wil zeggen één organisatie of structuur, waarin alle uitkeringsgerechtigden verenigd zijn. Die zou ook zijn aantrekkingskracht uitoefenen op potentiële leden.

Ik wees er reeds op dat bij de bondsbestuurders in het algemeen de tendens bestond en bestaat om zich hoofdzakelijk in te zetten voor de werkenden, met verwaarlozing van de belangen der uitkeringsgerechtigden. Ik wil er nog verder op wijzen dat dit bij sommige bonden wel zeer sterk tot uitdrukking komt. Over de Industriebond zou in dat verband het blad vol te schrijven zijn, doch ook de tweede voorzitter van de AbvaKabo, Hans Pont, zegt het duidelijk: 'Maar als er bij een volgende konfrontatie tussen vakbeweging en overheid niet meer mensen met een uitkering uit hun stoel komen, kunnen zij toch niet veel langer rekenen op de steun van de werknemers bij hun strijd tegen de verlaging van de uitkeringen.' Zo heeft hij zich reeds bij voorbaat van een exkuus voorzien om de uitkeringsgerechtigden in de steek te laten. En weer is het Wim Kok, die

ook hier als getuige wenst te verschijnen. Heeft hij niet duidelijk bij de laatst gehouden vergaderingen van OR-leden verklaard dat het de voornaamste taak is om het bedrijfsleven te stimuleren? Dat dit de beste manier is om de werkloosheid op te lossen? Dat hiervoor offers gebracht moeten worden is vanzelfsprekend. Waarbij hij zich gevaarlijk dicht achter het standpunt van de Industriebond en de commissie-Wagner plaatst.

DE DIENSTENBOND FNV

Maar ook hier is het weer de uitzondering die het bewijs levert. De Dienstenbond was de eerste (en de enige?) die een aparte groep uitkeringsgerechtigden kent. En hoewel ook bij deze bond het optreden ten gunste van de uitkeringsgerechtigden wel wat te wensen heeft overgelaten, kan toch worden vastgesteld dat Thomasson het vraagstuk heeft opgeworpen door te verklaren dat er een aktiekomitee van uitkeringsgerechtigden gevormd zou worden. Dit is intussen ook gebeurd. En er zijn akties besproken. Men zal - als enige FNV-bond! - in een vijftiental plaatsen in Nederland aktievergaderingen gaan beleggen, culminerend in een picketline op het Binnenhof. De voorbereidingen zijn al in volle gang; er worden pamfletten verspreid, oproepen in de media gedaan, uitkeringsgerechtigden van de bond worden gemobiliseerd. Als ik goed ben ingelicht zijn

EIGEN ORGANISATIE UITKERINGSGERECHTIGDEN

er reeds bonden die op de een of andere manier positief reageren: de Voedingsbond en mogelijk ook de Hout- en Bouwbond.

AKTIEKOMITEE OF ONE MANSHOW?

De akties zijn echter vanuit de centrale leiding nogal dirigistisch door één man opgezet. Alle leden van het aktiecomité kregen een rondschriften waarin duidelijk werd uitgestippeld hoe de hiërarchieke lijn binnen de bond is. Vergezeld van statuten en huishoudelijk reglement. Er werd verder gezegd dat 'samenwerking niet bij voorbaat werd afgewezen' en dat op de vergaderingen weer 'beperkte spreektijd in overleg met de (bezoldigde - TD) sekretaris Landelijk Groeps Bestuur uitkeringsgerechtigden (kan) worden toegestaan.'

Dat alles neemt echter niet weg dat men de Dienstenbond toch de eer

moet geven, die hem toekomt. Hij is per slot van rekening de enige vakbond, die daadwerkelijk een begin maakt met het aktiveren van de uitkeringsgerechtigden binnen de vakbeweging en niet aarzelt zijn nek binnen de FNV uit te steken.

Vast staat dat reeds nu gekonstateerd kan worden dat de aktie tot ledenwinst zal leiden. Voor de aktie eigenlijk begonnen is hebben zich nieuwe leden aangemeld, terwijl het kader benaderd wordt door leden van andere bonden met de vraag of de mogelijkheid bestaat zich naar de Dienstenbond te laten overschrijven. De aktie zal minder benepen moeten worden opgezet; men dient het aktiecomité van de bond de one manshow te laten overnemen en het bondschauvinisme plaats te laten maken voor solidariteit, dat wil zeggen samenwerking tot stand brengen met alle niet binnen de dienstenbond georganiseerde groepen. Want, hoe

lovenswaard het initiatief ook moge zijn, het is een illusie te denken dat deze regering bakzeil zal halen voor een picketline van een aantal bondsleden.

De vraag rijst bij mij of, indien er dan toch een picketline gevormd moet worden, het niet aanbevelenswaard zou zijn een aantal bondsleden op te trommelen om te demonstreren met spandoeken en borden wanneer de Federatieraad van de FNV haar vergadering houdt. Mogelijk helpt het wanneer de voorzitters der bonden met hun neus op de feiten, dat wil zeggen het ongenoegen der uitkeringsgerechtigden worden gedrukt.

6 februari 1984

Toon Dekkers

(mede naar aanleiding van een gesprek met Robert-Jan Croonen en Cor Fabrie in het Interuniversitair Instituut van Normen en Waarden in Rotterdam)